

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Krzysztof Rączka
SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania T. sp. z o.o. w B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy
z udziałem W. Ż., S. B., S. L., K. K. i J. B.
o ustalenie podlegania polskiemu ustawodawstwu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 lutego 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od postanowienia Sądu Apelacyjnego we
Wrocławiu
z dnia 25 lutego 2021 r., sygn. akt III AUa 1909/20, III AUz 217/20,

I. oddała skargę kasacyjną;

**II. zasądza od organu rentowego na rzecz T. Spółka z o.o. w B.
240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 25 lutego 2021 r., w sprawie T. z o.o. w B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy przy udziale W. Ż., S. B., S. L., K. K., J. B. o ustalenie podlegania polskiemu ustawodawstwu na skutek apelacji T. sp. z o.o. w B. i zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Legnicy od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 sierpnia 2017 r. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie, a także umorzył postępowanie zażaleniowe.

Sprawa była już rozpoznawana przez Sąd Najwyższy, który wyrokiem z dnia 12 lutego 2019 r., III UK 62/19 (LEX nr 3067017) uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 28 czerwca 2018 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Apelacyjny ustalił dodatkowo, że belgijska instytucja ubezpieczeniowa wyraziła zgodę na zawarcie porozumienia wyjątkowego z polskim organem rentowym w sprawie ubezpieczonych pracowników odwołującego, zgodnie z którym pracownicy, w okresie oddelegowania do pracy na terenie Belgii, podlegają polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego. W konsekwencji ZUS wydał w stosunku do tych osób zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego na formularzach A1. W ocenie Sądu Apelacyjnego, należało umorzyć postępowanie w oparciu o art. 477¹³ § 1 k.p.c., gdyż organ rentowy uczynił zadość żądaniu spółki wnoszącej odwołania. Doszło więc do zaspokojenia w całości roszczenia objętego przedmiotem zaskarżonych decyzji. To zaś uzasadniało zastosowanie art. 477¹³ § 1 k.p.c., mimo że nie doszło do formalnego uchylenia zaskarżonych decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Najistotniejsze bowiem znaczenie miało podjęcie przez organ rentowy decyzji uwzględniających stanowisko odwołującej się spółki, które w tym przypadku przybrało formę zaświadczeń o ustawodawstwie polskim dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do pracowników spółki.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie: (a) art. 355 § 1 w związku z art. 386 § 3 k.p.c., przez niezastosowanie tych przepisów i nieumorzenie postępowania sądowego na ich podstawie, mimo że wystąpiła zbędność wydania orzeczenia, ponieważ poza postępowaniem sądowym

zrealizowano cel, dla którego złożono odwołania od decyzji organu rentowego; (b) art. 477¹³ § 1 k.p.c., przez jego zastosowanie w stanie faktycznym sprawy i umorzenie postępowania sądowego w oparciu o ten przepis w sytuacji, gdy nie było ku temu podstaw.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik Spółki wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia do rozpoznania o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie od organu na rzecz skarżącej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy wskazać, że organ rentowy wniósł analogicznie brzmiące skargi kasacyjne, oparte na identycznej przesłance, w podobnych sprawach, w których Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania (z dnia 21 września 2022 r., III USK 32/22; z dnia 6 października 2022 r., III USK 27/22; z dnia 19 października 2022 r., III USK 31/22; z dnia 23 listopada 2022 r., III USK 29/22; z dnia 14 grudnia 2022 r., III USK 30/22; z dnia 17 stycznia 2023 r., III USK 55/22; z dnia 9 lutego 2023 r., III USK 58/22; z dnia 23 lutego 2023 r., III USK 63/22). Sąd Najwyższy rozpoznający sprawę w niniejszym składzie w pełni akceptuje i popiera przedstawioną w przywołanych sprawach argumentację dotyczącą wykładni art. 477¹³ k.p.c. Skarżący próbuje jednak dowieść, że aby zastosować art. 477¹³ k.p.c. konieczna byłaby zmiana, czy też uchylenie zaskarżonych decyzji, a więc innymi słowy wyeliminowanie ich z obrotu. Skarżący twierdzi, że właściwą podstawą prawną umorzenia postępowania sądowego w rozpoznawanej sprawie nie powinien być art. 477¹³ § 1 k.p.c., lecz art. 355 w związku z art. 386 § 3 k.p.c., ponieważ wystąpiła zbędność wydania wyroku (poza postępowaniem sądowym zrealizowano cel, dla którego złożono odwołanie od decyzji organu rentowego).

Należy jednak zauważyć, że w wielu orzeczeniach Sąd Najwyższy nie przyjmował tak kategorycznego stanowiska. W postanowieniu z dnia 16 lipca 1998 r.,

II UKN 138/98 (OSNAPiUS 1999 nr 13, poz. 440) Sąd Najwyższy powołał obie te podstawy procesowe równocześnie i przyjął, że wydanie przez organ rentowy decyzji w całości uwzględniającej żądanie ubezpieczonego, będące przedmiotem kasacji uzasadnia uchylenie nieprawomocnych orzeczeń sądów obu instancji i umorzenie postępowania (art. 477¹³ w związku z art. 386 § 3 i art. 355 § 1 k.p.c.). Stanowisko to w pośredni sposób ma także potwierdzenie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2018 r., III SPP 63/17 (LEX nr 2459694), w którym przyjęto, że nieuzasadniona jest skarga na przewlekłość postępowania, które na podstawie art. 477¹³ k.p.c., mogło zakończyć się tylko jego umorzeniem (por. też postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 25 stycznia 2012 r., II UK 225/11, LEX nr 1215434 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2017 r., II UK 423/16, LEX nr 2401070).

Podobne poglądy prezentowane są także w orzecznictwie sądów powszechnych, w którym sądy przyjmują, że wskazana w art. 477¹³ k.p.c. „zmiana zaskarżonej decyzji” nie musi polegać na wydaniu nowej decyzji zmieniającej zaskarżoną, ale na wydaniu takiej decyzji, której skutkiem jest uwzględnienie w całości lub w części żądania strony objętego przedmiotem zaskarżonej decyzji (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 24 czerwca 2015 r., III AUa 246/15, LEX nr 1746823; podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 marca 2017 r., III AUa 489/16, LEX nr 22952710).

Stanowisko o możliwości zastosowania art. 477¹³ k.p.c., tylko w razie wydania przez organ rentowy decyzji zmieniającej lub uchylającej, nie jest także stanowczo wyrażane w literaturze. Podkreśla się, że ani z art. 83 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ani z art. 477¹³ § 1 k.p.c. nie wynika, aby ustawodawca określił przedmiot rozumiany jako sprawy, w których dopuszczalne jest wydanie decyzji zamiennnej, co uprawnia do przyjęcia poglądu, że możliwość wydania decyzji zamiennnej istnieje we wszystkich sprawach, w których organ rentowy w ogóle uprawniony (zobowiązany) jest wydać decyzję, od której przysługuje odwołanie (zob. M. Szymanowski: Decyzja zamienna organu rentowego, *Radca Prawny-Zeszyty naukowe* 2019 nr 3, s. 5).

Należy też zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż skarga kasacyjna, która nie zarzuca obrazy jakiegokolwiek przepisu prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), stanowiącego podstawę wyrokowania sądu

odwoławczego, nie umożliwia oceny, czy naruszenie przepisów postępowania wymienionych w podstawie zaskarżenia mogło mieć faktycznie istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) - wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., I UK 37/09; z dnia 9 lipca 2014 r., I PK 316/13; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I UK 67/17, z dnia 4 czerwca 2019 r., III PK 73/18. Dlatego powołanie przez skarżącego zarówno w podstawie zaskarżenia wyłącznie zarzutów procesowych uniemożliwia Sądowi Najwyższemu dokonanie oceny kasacyjnej w zakresie tego, czy w postępowaniu odwoławczym rzeczywiście wystąpiły uchybienia o tak znacznym ciężarze gatunkowym, że doprowadziły do wydania nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 lutego 2022 r., II USK 422/21, LEX nr 3340989). Można domyślać się, jaki interes (gravamen) ma organ rentowy w zaskarżeniu, skoro uważa, że postępowanie i tak powinno być umorzone, tylko na innej podstawie prawnej (art. 355 § 1 k.p.c.). Jeżeli motywem złożenia skargi była chęć wykazania, że organ rentowy nie przegrał sprawy w całości (w kontekście rozstrzygnięcia o kosztach procesu), to skarżący ten cel mógł osiągnąć, bez wniesienia skargi kasacyjnej, przez złożenie zażalenia poziomego na podstawie art. 394² § 11 pkt 3 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe stanowisko Sądu Najwyższego, należy uznać za bezpodstawne zarzuty naruszenia prawa podniesione w rozpoznawanej skardze kasacyjnej. Z tej przyczyny Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ał]